

Ks. prof. dr hab. Stanisław Suwiński
Wydział Teologiczny UMK w Toruniu
Katedra Teologii Systematycznej

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Autor: mgr lic. Jolanta Anna MIERZEJEWSKA

Tytuł: *Duchowość nazaretańska w ujęciu bł. Marii od Pana Jezusa Dobrego Pasterza – Franciszki Siedliskiej (1842 – 1902)*, Wydział Teologiczny UKSW, Warszawa 2023, ss. 471.

Promotor: Rozprawa doktorska napisana pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Józefa Grzywaczewskiego.

WPROWADZENIE

Druga połowa XIX wieku to okres wzmożonych ataków na rodzinę chrześcijańską. Szerzące się wówczas prądy liberalizmu, laicyzacji i materializmu praktycznego zmierzały do desakralizacji życia rodziny. Stąd w Kościele tamtego okresu rozlegał się apel o moralne odrodzenie małżeństwa i rodziny (propagatorem był m.in. papież Leon XII). Wówczas jako wzór dla rodziny ukazywano Najświętszą Rodzinę z Nazaretu. Ona też stała się inspiracją dla rodzącej się duchowości nazaretańskiej.

W nurt tej duchowości wpisuje się Franciszka Siedliska, błogosławiona Maria od Pana Jezusa Dobrego Pasterza należąca do Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu. Duchowość Nazaretu na przestrzeni historii była ciągle pogłębiana i na nowo odczytywana. Bóg prowadził Założycielkę, drogą cnoty, którą w niej wzbudzał, drogą ideału życia Najświętszej Rodziny, do którego też ją pociągał oraz drogą natchnień. U początku recenzji należy zauważyć, że z jednej strony Zgromadzenie ma już bogatą tradycję, z drugiej jednak – nadal nie do końca poznana i opisaną duchowość oraz historię, zwłaszcza ukazaną w podłożu życia i myśli błogosławionej Założycielki. Dlatego dobrze się stało, że mgr lic. Jolanta Anna Mierzejewska swoją rozprawą doktorską wpisuje się w nurt badaczek nad duchowością nazaretańską.

Na początku recenzji stawiam pytanie. Z jakim dziełem mamy do czynienia? Nie ulega wątpliwości, że po przeczytaniu pracy doktorskiej mogę stwierdzić, iż mamy do czynienia z dziełem: obszernym, bogatym w treść i posiada dobry warsztat metodologiczny.

1. TEMAT I PROBLEM BADAWCZY

Nazaretanka winna kształtować swoje życie wpatrzona w Rodzinę z Nazaretu. To właśnie ten aspekt duchowości nazaretańskiej stał się przedmiotem dysertacji Jolanty Mierzejewskiej pt. *Duchowość nazaretańska w ujęciu bł. Marii od Pana Jezusa Dobrego Pasterza – Franciszki Siedliskiej (1842 – 1902)*. Zaproponowane tu zagadnienie jest aktualne i ważne z punktu widzenia naszych czasów – wciąż za słabo znamy polską duchowość nazaretańską wpisaną w nurt badań nad duchowością „świętorodzinną”.

Przedmiotem badawczym dysertacji jest rozwój Zgromadzenia oraz kształt duchowości nazaretańskiej jaki nadaje mu Matka Założycielka. Dlatego jako cel rozprawy Doktorantka proponuje zbadanie tejże duchowości w ujęciu Matki Siedliskiej, jej różnych inspiracji zakonotwórczych, a zwłaszcza roli i znaczenia Świętej Rodziny. Także cechy duchowości nazaretańskiej są przedmiotem analizy tak, by udowodnić „niepowtarzalność doświadczenia

duchowego Założycielki” (s. 4). To założenie początkowe - zmierzające do udowodnienia „oryginalności drogi duchowości nazaretańskiej” (s. 355) opartej przede wszystkim na Świętej Rodzinie.

2. LITERATURA – BAZA ŹRÓDŁOWA I METODA

Czy właściwie została zebrana i uporządkowana baza źródłowa oraz czy została prawidłowo dobrana metoda pracy? Bibliografia rozprawy jest przebogata, obejmuje strony 433 – 465 i stanowi materiał bazowy dla opracowania zagadnienia. Doktorantka podzieliła ją na następujące części: Pismo Święte (s. 433), dokumenty Kościoła (ss. 433-434), słowniki i encyklopedie (ss. 434-435), źródła (ss. 436-438), opracowanie źródeł (ss. 438-440), maszynopisy (s. 440), autorzy okresu patrystycznego (ss. 440-442), literatura uzupełniająca (ss. 442-462), zasoby internetowe (ss. 462-465). Sam zapis źródeł jest słabo przejrzysty i odbiega, w tym zakresie, od tego, co Autorka pokazała w bardzo licznych przypisach dysertacji.

Główną bazę źródłową stanowią dla Autorki dzieła opracowane i wydane, a dotyczące F. Siedliskiej. Pośród nich wymienia: *Autobiografia*, dwa *Dzienniki duchowe*, *Rozmowy z Panem Jezusem*, *Konferencje*, *Wybór listów* (s.2). Natomiast analiza i synteza w pracy głównie dotyczy źródeł wydanych drukiem, maszynopisów, a ponadto opierała się na opracowaniach w różnych językach (polskim, angielskim, włoskim i francuskim). Należy nadmienić, że ciągle czekają na gruntowne opracowanie rękopisy Błogosławionej (głównie listy) czy też krytyczne wydanie biografii. Również należy pamiętać, że praca napisana przez postulatora procesu beatyfikacyjnego Sługi Bożej M. Siedliskiej, o. Antoniego Ricciardi’ego OFM Conv. w roku 1970 jest kopalnią wiedzy w zakresie życia duchowego Błogosławionej – zwłaszcza III część pracy pt. *Bogate wewnętrzne życie Matki Franciszki*. Każde twierdzenie Postulatora jest poparte cytatami wyjętymi z odpowiednich dokumentów, tak dalece, że praca stanowi doskonałą ilustrację życia i działalności F. Siedliskiej. (A. Ricciardi, *Franciszka Siedliska*, Rzym 1987, ss. 320, tł. S. M. I. Krajewska CSFN i Wł. Minkiewicz).

Trzeba podkreślić, że Autorka opracowania wykazała się, pomimo sygnalizowanych we Wstępie trudności (s. 3), ogromną wnikliwością w dotarciu do różnego rodzaju źródeł, co pokazuje, że praca jest pod tym względem dobrze osadzona w perspektywie biblijnej, patrystycznej i w niektórych fragmentach pism Założycielki. Z przedstawionego materiału opracowania wynika jasny wniosek, że rozprawa ma charakter analityczno-poznawczy w zakresie historycznym. Spuściznę piśmienniczą Siedliskiej stanowią wyłącznie archiwalne teksty (w większości korespondencje w rękopisach), bogate w treść doktrynalną i praktyczną, a do których Doktorantce nie udało się dotrzeć. Jednakże po dostępnych i wykorzystanych w pracy źródłach porusza się z dużą erudycją i kompetencją, nie ulegając pokusie łatwego zafascynowania się Założycielką, lecz starając się ukazywać zagadnienie badawcze w całej złożoności.

Opracowanie jest wyposażone w rozbudowany klucz skrótów do: pism archiwalnych, do przedruków pism F. Siedliskiej, dokumentów Kościoła, czasopism (ss. 427-432). Zbędnym jest wykaz skrótów ogólnie używanych w publikacjach (mps., rkp.) czy te dotyczące języka obcego.

W pracy p. Jolanty Mierzejewskiej została zastosowana metoda analityczno-syntetyczna, porównawcza i historyczna (s. 4). Doktorantka dokonała jakościowej analizy zebranych materiałów, poddała je kwerendzie i krytycznej ocenie. Skutkiem obranej metody badawczej są wnioski ujęte w Zakończeniu rozprawy.

Zdaniem recenzenta praca doktorska Jolanty Mierzejewskiej spełnia wymogi, pod względem metodologiczno-formalnym, stawiane dysertacjom naukowym. Autorka swoje

wywody przeprowadza w sposób przejrzysty, jasny i zgodny z obowiązującymi zasadami współczesnej metodologii.

3. OCENA MERYTORYCZNA I FORMALNA ROZPRAWY

Rozprawa obejmuje 357 stron podstawowej treści rozprawy oraz dołączonego do niej, zdaniem Autorki, niezbędnego Aneksu i Dodatku (ss. 358-426). Raczej należałoby Aneks i Dodatek umieścić na końcu pracy, by wyraźnie podkreślić właściwy korpus rozprawy.

Praca składa się ze Wstępu (ss. 1-6); pięciu rozdziałów (ss. 7-354), Zakończenia (ss. 355-357); Aneksu (ss. 358-421); Dodatków (ss. 422-426); Wykazu używanych skrótów (ss. 427-432); Bibliografii (ss. 433-465); Spisu treści (s. 466-471).

Wstęp do rozprawy jest poprawny. Autorka wskazała najpierw tło historyczno-społeczne dla racji skłaniających ją do podjęcia się problemem badawczym. Wspomniała też o dotychczasowym stanie badań w zakreślonym temacie. Następnie odniosła się do trudności związanych z poszukiwaniem i badaniem materiału dotyczącego duchowości nazaretańskiej. Wskazała też na cel pracy, metodę i nakreśliła korpus rozprawy (s. 4 i 5).

Zasadnicza treść rozprawy została zawarta w pięciu rozdziałach, które stanowią spójną całość oscylującą wobec problemu badawczego – duchowości nazaretańskiej w ujęciu Marii-Franciszki Siedliskiej.

Rozdział pierwszy dotyczy „źródeł duchowości nazaretańskiej” (ss. 7-101). Źródłem wszelkiej świętości jest Bóg, którego rozpoznajemy z kart Pisma Świętego (s. 82). U podstaw źródeł przedstawionych przez Doktorantkę znajduje się Święta Rodzina. Ona staje się obrazem do przybliżenia elementów źródłowych, które miały wpływ na myśl zakonotwórczą Założycielki. Doktorantka wskazuje na cztery istotne źródła: biblijne, apokryficzne, (archeologiczne) pielgrzymkowe i teologiczne. Stwierdzenie, że Siedliska patrzyła na „Biblię niejako w aspekcie Świętej Rodziny” (s. 10) świadczy właśnie o tym, że szukała w niej inspiracji dla duchowości nazaretańskiej. Pani Jolanta odwołuje się do semantyki biblijnej, aby nadać różnym pojęciom szczególnej wymowy w kontekście Świętej Rodziny (np. Nazaret, nazarejczyk). Również odwołuje się do ewangelistów (Mt, Łk), którzy zapisali dzieje Świętej Rodziny. Ten rozdział stanowi solidne studium nad źródłami „świętorodzinnymi” i wprowadza w ducha życia nazaretańskiego.

Równie interesującym zagadnieniem są teksty apokryficzne. Z wielkim zainteresowaniem przeczytałem tekst dotyczący „Ewangelii gruzińskiej” (s. 53). Bogactwo źródeł apokryficznych w recenzowanej pracy stanowi poszerzoną formę, a poniekąd, potwierdzenie tego, co w rzeczywistości odzwierciedla Objawienie na kartach Pisma Świętego. Również wymiar kolejnego źródła tzw. pielgrzymkowego, połączonego z zaspokojeniem ciekawości archeologicznej, stanowi jasny przekaz tradycji związanej ze Świętą Rodziną (np. Domek-Loreto).

Niewątpliwie istotnymi źródłami duchowości nazaretańskiej są te, które w ujęciu historyczno-teologicznym stanowią poszerzenie, egzegezę czy wręcz apologię w stosunku do poprzednich źródeł. Odzwierciedlają one stanowisko Kościoła, który od początku uznaje Świętą Rodzinę za wzór rodziny chrześcijańskiej. Na przestrzeni wieków Kościół stawał w obronie godności rodziny i jej praw, co potwierdza nauka Ojców Kościoła oraz głównych teologów średniowiecza (św. Tomasz z Akwinu, św. Bernard z Clairvaux, Ludolf z Saksonii). Wszyscy oni w Świętej Rodzinie dostrzegali nadprzyrodzony dar i rolę wobec rodziny chrześcijańskiej. Kościół wierny swemu nauczaniu nie zmienił swego poglądu, co do rodziny,

także po Soborze Trydenckim. A wręcz przeciwnie: „kult Rodziny z Nazaretu rozwijał się w wieku XVII” (s. 97). Doktorantka także odnosi się w opracowaniu do nauczania i działalności papieży (Benedykt XIV, Grzegorz XVI, Pius IX, Leon XIII), którzy w Świętej Rodzinie, zwłaszcza na przełomie XVIII/XIX wieku, widzieli obronę przed zalewem zlaicyzowania i liberalizmu oraz źródło do odnowy życia rodzinnego. Uważam, że ten rozdział otwierający zamysł Doktorantki jest bardzo solidnie opracowany, ma swoje tło historyczne, pogładowe, a jednocześnie ukazuje różne kierunki myślowe z których Błogosławiona czerpała inspirację.

W drugim rozdziale (ss. 102-168) Autorka kontynuuje analizę badawczą koncentrując uwagę wokół Świętej Rodziny. Starła się wejść w ducha Założycielki, by ukazać Rodzinę z Nazaretu tak, jak ją widziała i postrzegała sama bł. Franciszka Siedliska. Z ogólnego przekazu wynika, że charyzmat nazaretanek inspirowany tajemnicą Najświętszej Rodziny zobowiązuje Zgromadzenie do szukania sposobów przybliżenia światu ukazania się tajemnicy Boga przez dar Wcielenia Syna Bożego. Ma się to dokonywać przez świadectwo życia pokazujące, że Bóg jest, że jest Miłością, że jest wieczny i wszechmocny i mieszka pośród swego ludu. Matka Siedliska każdej z osób Rodziny z Nazaretu poświęca należną uwagę. Doktorantka ukazała w każdej z nich te wartości, które stanowią dla duchowości szczególny atut: Jezus – Wcielony - Eucharystyczny; Maryja – Niepokalana – Kontemplatywna; Józef – Opiekun – Przybrany Ojciec – Słuchający Boga. Dostrzegła też, że powyższe atuty są niezbędne w budowaniu wspólnoty, którą odzwierciedlają na zewnątrz poprzez wzajemne relacje. Pani Mierzejewska dobrze wydobyla z nauczania Siedliskiej filary relacji członków Rodziny z Nazaretu: relacja z Bogiem (ukryta we wnętrzu wspólnoty), kontemplacja i działanie wewnętrzne, budowanie komunii i jedności na wzór Trójcy Świętej. Obok tej wewnętrznej sfery życia wspólnoty Autorka ukazała też czynnik wspomagający relację, a jest nim szeroko pojęty „dar z siebie” (s. 159n).

Rozdział trzeci (ss. 169-221) został podzielony na dwa rodzaje źródeł inspiracji (podstawowe i dopełniające), które miały wpływ na bł. Marię-Franciszkę. Jej życie sakramentalne było ukierunkowane na kontemplację Świętej Rodziny. Również ziemski rodzina Siedliskich była dla niej drogą na której dostrzegała obecność i potrzebę uświęcania życia Jezusem, Maryją i Józefem. Doktorantka dostrzegła też, że nie zawsze ta ziemski droga rodziny naturalnej Siedliskich była odzwierciedleniem świętości życia Rodziny z Nazaretu. Doktorantka niemalże kalendarzowo wskazała daty i wydarzenia z życia Błogosławionej, aby nadać temu rozdziałowi charakter dynamiczny i perspektywiczny. To dowodzi w duchowości, że człowiek rozwija się całościowo, a jego rozwój odzwierciedlają wybory i decyzje (słuszne i niesłuszne) łącznie z tą – dotyczącą powołania zakonnego. Z pewnością dopełnieniem tego, co podstawowe w zamyśle człowieka – czyli osobista relacja z Bogiem, jest też wspomagające działanie tzw. „czynników trzecich” (np. rekolekjonista, dobra lektura duchowa, czy różne wspólnoty tercjarskie). Ten rozdział stanowi dopełnienie poprzedniego – drugiego. Jest solidnym studium poznawczym. Dowiedziałem się sporo rzeczy wprost odnoszących się do życia Matki Franciszki, do rzeczy ważnych w jej życiu, które kochała, które ją inspirowały i ukierunkowały na duchowość nazaretańską. Doktorantka z wielką starannością udokumentowała swoje przemyślenia i wyciągnęła słuszne końcowe wnioski.

Należy zauważyć, że Doktorantka jest bardzo konsekwentna i uporządkowana w logicznym łączeniu treści rozprawy. Wynika to z kolejnego – czwartego rozdziału (ss. 222-283). Tu już bardzo skrupulatnie w ujęciu chronologicznym wskazuje na kierowników duchowych, którzy Marię-Franciszkę inspirowali, prowadzili i czasami jej podpowiadali, jak stawać się gorliwą nazaretanką. Nazaretański charyzmat wymaga postawy wewnętrznego zaskłuchania, wrażliwości na obecność Boga, aby w zagonionym świecie prowadzić życie kontemplacyjne i czynne zarazem. Takie wytyczne wynikały z prowadzonego kierownictwa duchowego (szczególnie przez o. Antoniego Lecherta) i takie też wskazania Maria-Franciszka pozostawiła

swemu Zgromadzeniu. Tym, co łączy poszczególne okresy w kierownictwie duchowym Siedliskiej, to prawda o tym: jak bóstwo Jezusa było ukryte w Jego człowieczeństwie, tak życie nazaretanki ma być ukryte z Chrystusem w Bogu. Mierzejewska dobrze uzasadnia to wnioskiem wynikającym z teologii codzienności, że Bóg jest obecny w człowieku, we wspólnotach, w rodzinach i zaprasza do życia pośród zwyczajnych, codziennych spraw.

Uwieńczeniem analiz dysertacji jest ostatni piąty rozdział (ss. 284-354) poświęcony głównym aspektom duchowości nazaretańskiej, które wynikają z myśli Marii F. Siedliskiej. Doktorantka ujęła je w czterech punktach: główne elementy tej duchowości, mistyka i miłość, duchowość nazaretańska drogą do życia zakonnego oraz Święta Rodzina wzorem życia dla rodzin i samotnych. Ten rozdział jest podsumowaniem doktryny wynikającej z ducha nazaretańskiego. Choć, w moim przekonaniu, powinien on być pierwszym – otwierającym analizę, by w jego świetle doszukiwać się potwierdzenia ujęcia zagadnienia wynikającego z ujęcia Siedliskiej. Jednak tu rodzi się pytanie; co jest przedmiotem całej pracy? Czy ukazanie duchowości, która rodziła się w początkowym stadium w sercu i umyśle Marii-Franciszki Siedliskiej czy raczej skonfrontowanie tego, co już wiemy o duchowości nazaretańskiej, z tym jak to ujęła sama Założycielka.

Pytanie jest zasadne choćby dlatego, że wiele aspektów, które pojawiają się w piątym rozdziale mają już swoje wcześniejsze opracowania. Jednakże należy uznać te analizy za potrzebne, ponieważ stanowią one pewnego rodzaju potwierdzenie tego, co wcześniej Autorka w analizie badawczej starała się dowieść i dowiodła w oparciu o życie, nauczanie i działalność Matki Założycielki. Pośród różnych, przytoczonych tu przez Autorkę, aspektów moją uwagę przykuwa wymiar mistyczny w duchowości nazaretańskiej, a bardziej jeszcze w doświadczeniu mistycznym Siedliskiej.

Potrzebne jest tu pewne wyjaśnienie i dopowiedzenie. Według nauki mistrzów Karmelu; Bóg oddaje się całkowicie tylko tej duszy, która jemu oddaje się całkowicie – tak uważa św. Teresa (D 26). Jan od Krzyża wychowuje wierzącego do ascezy wiary, tj. do całkowitego ogołocenia duchowego z miłości do Chrystusa. Powszechnie uważa się też, że Bóg udziela trwałych łask mistycznych duszom zaawansowanym w życiu duchowym. Moje dopowiedzenie dotyczy więc relacji łask mistycznych do ascezy jakiej doświadczała Siedliska: Bóg nie jest zobowiązany do udzielania komukolwiek łask mistycznych, nawet gdyby był doskonale przygotowany do ich przyjęcia. Należy jeszcze zwrócić uwagę na to, że kto szukałby łask mistycznych w zamian za swój trud, okazałby się zwykłym „handlarzem”: coś za coś, i w konsekwencji człowiekiem usiłującym mieć władzę nad Bogiem, coś co obserwujemy we współczesnych ruchach duchowościowych na kanwie tzw. „nowej duchowości”. Z tego, co przeczytałem w rozprawie wynika, że u Siedliskiej asceza jest bardzo mocno powiązana z doświadczeniem mistycznym, ale nie doszukałem się stwierdzenia, że Maria-Franciszka czekała na nadzwyczajne Boże znaki, ani też nie pojmowała doświadczenia mistycznego, jako nagrody za usilną pracę i poświęcenie. To tylko potwierdza czystość jej myśli i pragnień w zakresie doświadczenia mistycznego.

W dość krótkim Zakończeniu (ss. 355 – 357) Doktorantka streszcza najważniejsze wyniki badań wynikające z poszczególnych rozdziałów. Ale za nim to uczyniła dokonała pewnego rodzaju ogólnego stwierdzenia: Siedliska jest „jedyną w swoim rodzaju” to oznacza, że Autorka podeszła do swojej pracy bardzo oryginalnie i za cel postawiła sobie ukazanie w osobie Marii-Franciszki - „niepowtarzalność osoby”. Myślę, że to jest odważne stwierdzenie biorąc pod uwagę, że praca nie jest typowo źródłowa, ale jest mieszanką źródeł pierwszych i pochodnych. Tutaj wracam do dzieła o. Antoniego Ricciardi’ego OFM Conv. (ogromna baza źródłowa). Choć nie ulega wątpliwości, że w dysertacji Mierzejewskiej są także obszernie fragmenty bardzo oryginalnie wypracowane przez Autorkę np. w oparciu o listy, Dziennik duchowy czy

osobiste notatki Siedliskiej. Ogólnie Zakończenie, w moim przekonaniu, odbiega od stylu i staranności (trafiają się kolokwializmy), jaką Autorka wykazała się w głównym korpusie pracy.

Należy pochwalić Doktorantkę za umiejętne wyłuskanie z treści rozprawy kilku bardzo trafnych, merytorycznych i interesujących wniosków. Po pierwsze, że omawiana duchowość ma swoje źródła biblijne, ma wzorzec osobowy – Świętą Rodzinę oraz, że jest oparta na doktrynie nazaretańskiej (głównie na tajemnicy Wcielenia i życiu w Nazarecie). Po drugie, praca zachowuje ciągłość w analizie nad poszukiwaniem przez Autorkę inspiracji związanych ze Świętą Rodziną. Słusznym jest też wniosek wskazujący na uniwersalność duchowości nazaretańskiej: jest ona „propozycją drogi dla chrześcijan zarówno żyjących życiem rodzinnym jak i konsekrowanym” (s. 357). Także należy pochwalić warsztat badawczy Doktorantki, jest on rzetelny i udokumentowany. Praca jest opatrzona w liczne przypisy (1889 – w korpusie pracy, plus przypisy z Aneksu – 219).

W ocenie merytoryczno-formalnej należy podkreślić, że dysertacja została napisana dobrym językiem, poprawnym stylistycznie i pozwalającym na klarowne przedstawienie poglądów. Należy podkreślić logiczność prowadzonych wywodów. Rozprawę cechuje swoisty dynamizm i logiczne przechodzenie do kolejnych rozdziałów. Doktorantka w sposób uporządkowany przechodzi od jednej kwestii do następnej, pozwalając sobie, co jakiś czas, na podsumowujące syntezy i uogólnienia. Sama rozprawa posiada pod każdym względem cechy pracy naukowej. Pozwala ona ukazać wszystkie najważniejsze aspekty badanego zagadnienia, począwszy od rozważań dotyczących źródeł duchowości nazaretańskiej, aż po jej główne aspekty. Większych zastrzeżeń nie budzą też sformułowania poszczególnych rozdziałów i paragrafów. Są logiczne i oddają sens zawartych w nich naukowych analiz.

W całości, to obszerne opracowanie, czyta się dobrze, nie nuży. Trafiają się też błędy natury „komputerowej” czyli literówki, rozpoczynanie zdania z małej litery. Warto byłoby, przygotowując pracę do ewentualnej publikacji, dołożyć nieco więcej uwagi i staranności wokół języka i stylu.

Kwestia postawiona przez Doktorantkę w Zakończeniu pracy, dotycząca potrzeby kontynuacji badań, w moim przekonaniu, jest dojrzałym i krytycznym autopodsumowaniem pracy (s. 357).

4. PYTANIA DO DOKTORANTKI

1. Jakie *novum* wnosi w rzeczywistość życia wspólnoty Nazaretanek prezentowana praca doktorska? Czy tę pracę należy traktować jako historyczno-duchowościowe źródło dla duchowości nazaretańskiej, czy raczej jako przyczynek do poszerzenia i krytycznego spojrzenia na autobiografię Marii Franciszki Siedliskiej?
2. Jednym z przesłań duchowości nazaretańskiej jest „szerzenie Królestwa Bożej Miłości”. Błogosławiona Maria-Franciszka jest patronką rodzin – duchową ich ewangelizatorką. Pytam, w tym kontekście Doktorantkę, o dom – rodzinę Siedliskich: czy był to dom „idealny” wznoszony na miłości?
3. Doktorantka w podsumowaniu stwierdza: „Duch kenozy nieroszczący sobie praw do panowania nad drugimi i zupełnego powierzenia się Bogu, jest przykładem praktyki ascetycznej dającej prymat pracy wewnętrznej nad zewnętrznymi aktami” (s. 357). – proszę uzasadnić to stwierdzenie w kontekście obecnej formacji nazaretanek?

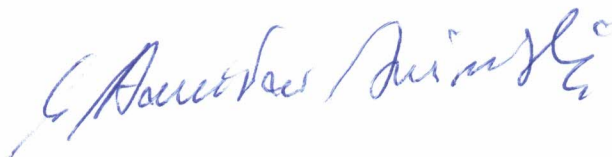
KONKLUZJA

Praca doktorska Pani mgr lic. Jolanty Anny Mierzejewskiej stanowi ciekawe, solidne studium naukowe w zakresie podjętego problemu badawczego. Ocena całości rozprawy

doktorskiej – zarówno pod względem formalnym, jak i merytorycznym – jest pozytywna. Doktorantka wykazała się znajomością podjętego zagadnienia oraz umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Bogactwo materiałów zamieszczonych w rozprawie sprawia, że jej lektura staje się pasjonującą przygodą intelektualną dla każdego kto interesuje się duchowością zakonną w naszym kraju na przełomie XIX i XX wieku. Autorka dołożyła do polskiej historii teologii duchowości kolejne dzieło traktujące o duchowości zakonnej, a jej praca jest oryginalnym spojrzeniem na rodzenie się w życiu i myśli Marii F. Siedliskiej głównych inspiracji dla przyszłej duchowości nazaretańskiej. Dlatego rozprawa jest kolejnym źródłem poznania i wiedzy o polskiej tradycji duchowości zakonnej XIX i XX wieku.

Recenzent z uznaniem ocenia wyniki osiągnięte przez Doktorantkę, a poczynione uwagi czy postawione pytania w trakcie formalnej i merytorycznej oceny pracy doktorskiej, w niczym nie umniejszają istotnej wartości dysertacji, zaś są podyktowane chęcią pomocy w jej udoskonaleniu. Biorąc pod uwagę całość pracy uważam, że jest zasadnym, by wniesć wniosek do Rady Dyscypliny Nauk Teologicznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie o dopuszczenie mgr lic. Jolanty Anny Mierzejewskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Toruń, dnia 28 czerwca 2023 r.